

ISTEN MEGVÁLTOZTATTA AZ ÉLETEMET AUGUSTINUS ÉS AZ EGYHÁZATYÁK

(olvasmány, egyházi iskolában ajánlott téma)

Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(**Felhasznált irodalom:** Jos Colijn: Egyháztörténelem, Előadások az egyetemes keresztyén egyház történelmének körképéhez, Sárospatak, 1996; Egyháztörténet 1. Budapest, 2010; Dr. Benke György: Hittan7. Tankönyv, Budapest, 2000)

Egyházatyák: Apostoli atyáknak nevezzük az apostolok közvetlen tanítványait. Az őket követő nemzedékből valók az egyházatyák. Olyan egyházi írók az egyházatyáknak, akik a korai középkorban (I–VIII.sz.) hozzájárultak írásaikkal a teológiai igazságok megfogalmazásához, a keresztyén tradíció folyamatosságát és apostoli tan tisztaságát védelmezték. Megbízható, szent életű tanítók voltak, akiknek a tanítását az egyház elismerte. Többnyire püspökök voltak. Legismertebbek: Papias, Római Kelemen, Polükarposz, Iréneusz, Origenes, Tertullianus, Nazianzi Gergely, Nüsszai Gergely. De voltak közöttük nem püspökök is például: Alexandriai Kelemen és Sienai Szent Katalin és Avilai Szent Teréz.

Augustinus élete (354–430): Észak-Afrikában, Tagesztében született, kispolgári családban. Édesanyja (Monica) keresztyén volt, édesapja idős korában, a halála előtt keresztkedett meg. Keresztyén nevelésben részesült. Karthagóban tanult retorikát, majd ezt tanította is ugyanitt. Kicsapongó életet élt, édesanyja sokat imádkozott érte Augustinus könnyelmű életét látva. Fiatalon született egy gyermeke. Cicerot olvasva fordult újra a Szentíráshoz (373-ban). Nála arról olvasott, hogy a boldogságot az ember nem a pénzben találhatja meg, hanem a bölcsességben. A manicheizmus híve lett 373–382 között. 384-ben Milánóban lett retorikatanár. A neoplatonizmus hatására újra a Bibliához fordult. Megismerkedett a szerzetes mozgalommal. Megtérésének története szerint Augustinus lelki válsága idején egy gyermekének indította arra, hogy kinyissa a Szentírást. A gyerekének szövege: „Tolle lege” (Vedd és olvasd!) A Bibliából a lelki életre vezető aszkézis parancsát hallotta meg a Római levél 13. r. 13–14. verseiből. „*Mint nappal illik, tisztességben járjunk: nem dorbézolásban és részegeskedésben, nem szeretkezésben és kicsapongásban, nem viszálykodásban és irigységben, hanem öltözzünk magatokra az Úr Jézus Krisztust; a testet pedig ne úgy gondozzátok, hogy bűnös kívánságok ébredjenek benne.*” Augustinust szíven ütötte Isten Igéje, megtért. Egy ideig a világtól visszavonultan, barátaival együtt kolostori közösségben élt. Később Hippo Regiusban presbiter lett és végül 395/96-ban püspök lett 42 éves korában. Összesen 34 évig volt püspök. Fontos volt számára a hitvédelem, lelkigondozás, igehirdetés, katechézis és püspöki feladatok ellátása. Augustinus a nyugati teológiai gondolkodás egyik legjelentősebb személye. A legfontosabb, amit a bűnről és a kegyelemről tanított. A nyugati és keleti egyház teológiai gondolkodásának önálló fejlődése Augustinustól számítható.

Augustinus írásai:

Hitvédelmi írásai mellett prédikációi, filozófiai és dogmatikai művei maradtak fenn. Fontos teológiai művei:

De Trinitate c. műve, azaz: A Szentháromságról.

Legismertebb műve a Vallomások c. (400-ban írta). A latin kifejezés jelenti egyúttal a bűnvallást és a dicsőítést is. Ez meg is jelenik az írásában. Augustinus vallomást tesz a bűneiről, ifjúkori életéről és tévelygéseiről, és Istent is dicsőíti. Az önéletrajzi ihletettséggű műben a korábbi életét állítja szembe édesanyja hívó életével. Ahogyan az édesanyja várja haza fiát, úgy

várja az egyház a mennyei vőlegényt. A könyvben elmondja, hogy Isten hogyan munkálkodott életében. Mint korábbi manicheus, a megszabadulásáról hitelesen számol be. A donatistákat is szerette volna bűnbánatra vezetni művével. Egyik legfontosabb célja az volt, hogy bizonyosságot tegyen arról, hogy a megtérést, a hitet és reményt Isten munkálja az ember lelkében. Művének bevezetőjében szerepel egy olyan gondolat, amelyet azóta is sokan idéznek: „Te, Istenünk, úgy teremtettél minket, hogy szüntelenül csak hozzád vágyódjunk. És a szívünk nem is nyugszik meg addig, míg benned el nem pihen.”

De civitate Dei: Isten városáról. Apologetikai írás arról, hogy a földi élet és az örök élet biztosítéka nem az úgy nevezett régi római istenekben való hit. Szemben áll egymással a földi város és az Isten városa. Jeruzsálemet és Babilont állítja szembe egymással. Isten városának lakója hálással fogadja le Isten által adott földi javakat, Istenben gyönyörködik. Igazi békesség majd Istennél lesz. Isten városának története Krisztus visszajövetelével nyer majd örök diadalt.

Augustinus tanítása a bűnről: A lényeg: az ember akarata nem szabad. A bűneset óta mindenki bűnös. A Római levél tanulmányozása után rájött, hogy a bűnnel kapcsolatban nagyon fontos, hogy az ember mindig újabb bűnök után vágyakozik. Az ördögi körből csak Isten kegyelme képes az embert kimenteni. A kegyelem Istentől függ, az Ő kiválasztásától. A vágy a bűn gyökere. A bűneset után az emberi egzisztenciának alapvetően rossz beállítottsága

Augustinus tanítása a kegyelemről: A kegyelem ingyenes és szükséges, és az ember a jócselekedetei által nem képes megszerezni. Isten kegyelme nem az ember kérésére működik, hanem ellenkezőleg: Isten kegyelme az emberi akarat ellenére hat. A kegyelem megváltoztatja az ember életét. A kegyelem Augustinus tanítása szerint abban mutatkozik meg az ember életében, hogy az ember megjavul, vagyis a kegyelem segít abban, hogy az ember Isten törvényét jobban meg tudja tartani. Az emberi akarat nem szabad, hanem Isten befolyásolja abba az irányba, hogy jól dönthessen. Isten kegyelmesen elfogadja az ember jócselekedeteit. Isten bizonyos embereket az üdvösségre választott ki, másokat bűnükben hagyott.

Augustinus a reformáció előfutára volt az eredendő bűnről, a páli megigazulásról való tanával. Mivel a Szentlélek és közös eredetét vallja (Atyától és Fiútól származik), ezért elindítója lett a Nyugat és Kelet teológiai eltávolodásának.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(Felhasznált irodalom: Németh Dávid: Vallásdidaktika – A hit- és erkölcsstan tanítása az 5 – 12. osztályban, Károli Gáspár Református Egyetem-L’Harmattan Kiadó, Budapest, 2017.)

A tananyagban ebben a fejezetében egyháztörténeti ismeretekhez érkeztünk el. Kiemelkedő személyiségek élettörténetéhez kapcsolódva mutatunk rá arra, hogyan munkálkodott Isten egyes emberek és közösségek életében. Ebben más az egyháztörténet tanítása, mint a történelem tanítása. Számunkra az Isten munkája és az ember válasza, az ember hitből való cselekedete a fontos. Ezt fejezi ki a téma címe is: „Hitvallók az egyháztörténetben”.

Noack a történelemtudat fejlődését a fowleri hitfejlődés-fokozatokhoz hasonlóan írja le. 6–12/13 éves korban szerinte a történelemtudat a konkrét-narratív szinten van. A gyermek már különbséget tesz a múlt, jelen, jövő között, s az elbeszélések nyomán összefüggő kép alakul ki benne a világról. A történelemtudata azonban még kialakulatlan. A közelmúlt is távolinak tűnik, a történelem számára még nem elvont fogalom, hanem konkrét események láncolata. Érdeklődik, hogyan éltek régen az emberek, milyen különleges dolgokat tettek. Csak később, 14 éves kor körül jut oda a fiatal, hogy az események fölé emelkedve, nagy összefüggéseket és tanulságokat keres. A fejlődésnek ezt a folyamatát is figyelembe vesszük, amikor az egyháztörténetből kiemelt személyiségek személyes életére, jellemére mutatunk rá, a

hatodikosok számára kapcsolódási pontokat keresve az egyes leckékben. Ugyanakkor konkrétumokon keresztül már rámutatunk korszakokra, összefüggésekre is.

Ebben a leckében Augustinus gyerekkori történetéhez és életének megváltozásához kapcsolódhatunk. Felidézhetjük a tékozló fiú példázatát is, az Istenhez való visszatérés lehetőségére rámutatva.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Isten Igéje változást hozhat az ember életébe.

Kognitív: Annak a felismertetése, hogy Isten Igéje képes megváltoztatni az ember életét.

Affektív: A változás érzelmi összetevőinek feltárása.

Pragmatikus: Arra bátorítani a tanulókat, hogy fedezzék fel, hogy rájuk hogyan hat Isten Igéje.

Óra fő része	Javaslatok	Tananyag, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>Beszélgetés: Ismertek-e olyan embereket, akiknek nagyon megváltozott az életük? Miben változtak meg? Mi segített nekik a változásban?</p> <p>2. TK – bevezető rész – Szemelvény a Vallomások című műből</p> <p>Olvassuk el, beszéljük meg:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Történt-e már veletek hasonló? – Tudtok-e hasonló magyar irodalmi példát? <p>A szemelvény szerzője: Augustinus Akinek Isten nagyon megváltoztatta az életét</p>	<p>Beszélgetés a változásról</p> <p>TK Augustinus szemelvény alapján beszélgetés – hasonló példa keresése</p>
Feldolgozási javaslat	<p>1. Ki volt Augustinus? TK – az Augustinus életéről szóló rész elolvasása</p> <p>Kapcsolódó feladatok: MFEI 1.: idővonal MFEI 2.: kvíz-kérdések MFEI 3.: névjegykártya-készítése</p> <p>2. Augustinus-idézet TK MFEI 4. Értelmezzük az idézetet! Mit jelenthetett Augustinus számára? Hogyan nyugodott meg? Mi volt a nyugtalanság oka? Vessük össze a körtelopásról szóló szemelvényt!</p> <p>Mit jelenthet nekünk?</p>	<p>TK</p> <p>MFEI 1–3. feladat Augustinus életének megismerése</p> <p>TK MFEI 4. feladat Idézet alapján közös gondolkodás azon, mit jelent: nyugalmat találni Istennél, hogyan függ ez össze a változással</p>

	<p>3. Gondoljuk végig Augustinus életútját a megváltozása szempontjából! Mi lett volna, ha nem tér meg? Mi a különbség a két út között? MFEI 5.</p> <p>4. Egy mai fiatal lehetséges útja MFEI 6.: „Ha Augustinus ma élne”</p> <p>5. Énekjavaslat: Isten él Lelke, jöjj... (TK 7. ének), Ott a messze földön... (TK 14. ének)</p>	<p>MFEI 5. feladat Lehetséges életutak elképzelése: változással, változás nélkül</p> <p>MFEI 6. feladat Mai élethelyzetek és változás elképzelése, példák gyűjtése erre nézve</p>
Munkáltatás	<p>Készítsünk névjegykártyát Augustinus számára! Szerepeljen rajta néhány olyan dolog, amelyről felismerhető a személy. Lehet rajzos szimbólum is. Ha minden egyháztörténeti személyhez készítünk névjegykártyát a téma során, használhatjuk a kártyákat az óra eleji ismétlésekhez, játékos összefoglaláshoz is.</p>	
Házi feladat		

TOVÁBBI ÖTLETEK

Film:

<https://www.youtube.com/watch?v=C0vo6Cl3yqY>

<https://www.youtube.com/watch?v=Y7kNP9Y2mIo>

<https://www.youtube.com/watch?v=SkTSz-PfLGE>

Vallomások:

<http://mek.oszk.hu/04100/04187/04187.pdf>

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 76–77. oldal

A képen látható:

- Illusztráció: Augustinus megtérése

A szöveg: Részlet a Vallomásokból

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. Képolvasási javaslat:

- Kit ábrázol a kép? Mivel foglalkozik? Miért fejez ki az arca csodálkozást?
- Mit hallott? Hogyan hatott rá?

2. Szövegelemzés

- Miről ír Augustinus a Vallomások című írásában? Milyen volt gyermekkorában?
- Ki volt ő? Hol született? Mit tudsz a családjáról? Miért imádkozott az édesanyja?
- Hogyan írja le megtérésének történetét?
- Milyen elhatározásra jutott? Miért?
- Mi lett belőle Hippo városában?
- Milyen könyveket írt? Nézz utána az interneten!
- Ha őt választanád példaképednek, miért tennéd?

Beszélgétpontok az aranymondáshoz

„Mint nappal illik, tisztességben éljünk (...) Öltsetek magatokra az Úr Jézus Krisztust!”
(Róm 13,13)

- Keresd ki az alábbi fogalmak közül azokat a kifejezéseket, amelyek a **tisztesség** szó tartalmát kifejezik!

Nemes, jóságos, jóindulatú, korrekt, jellemes, erkölcsös, kedves, lelkiismeretes, szép, feddhetetlen, rendes, jóra való, megbízható, gerinces, őszinte, csinos, kötelességtudó, szavahihető, szavatartó, becsületes, ügyes, igazmondó, egyenes, felelősségteljes, hiteles, odaadó

- Mit jelenthet éjjel-nappal tisztességben élni?
- Mit jelent: „Öltsetek magatokra az Úr Jézus Krisztust!”? Magyarázd meg!

Feldolgozáshoz:

Térképen keressétek meg: Algírt, Karthagót, Milánót!

Drámapedagógiai ötlet: Tolle-lege

Analógia: illusztrációs gyakorlat Augustinus megtéréséhez (Tolle-Gehe). Augustinus olvasott valamit (Isten Igéjét), ami egy változást indított el az életében (megtért). Mi is készítsünk néhány papírlapot, amin egy olyan információ van, ami egy cselekvést indíthat el abban, aki olvassa – és természetesen a termet is készítsük fel előtte a papírra írtakkal összhangban. (Pl. a papíron ez áll: „A virágcserep mögött vár rád egy csoki.” Legyen is ott a csoki a cserep mögött.) Ha van elég energiánk és ötletünk, készíthetünk annyi papírlapot, ahányan a csoportban vannak, de két-három is elég, ebben az esetben valahogy sorsoljuk ki, kinek adjuk oda. (Nem kell mindegyik lapnak valami ajándékot tartalmazni, az is lehet például, hogy ha érdekel, akkor megnézheted a jegyeid a naplóban, de talán a legegyszerűbb apró jutalmakat, rejtett „kincseket” használni.) Aki kapja a papírt, ne olvassa fel hangosan, ne is mondja el, mi van a papírján, csak ha úgy érzi, hogy őt ez valamire indítja, akkor tegye meg. A többiekkel figyeljünk, és a cselekvésből fejtjük vissza, mit olvashatott.

Ezt a gyakorlatot köthetjük majd Augustinus megtérésének történetéhez.

A témához felhasználható énekek:

Református Énekeskönyv (RÉ21): 261. dicséret: Uram Isten siess (+BS)

Berkesi Sándor: Az Úrnak zengjen az ének: 95. Ha utam borítja felhőnek árnya (+DU)

Jézushoz Jöjjetek: 66. Nem erővel, erővel, hatalommal – kánon